

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012. Această traducere a fost efectuată cu sprijinul Fondului fiduciar pentru drepturile omului al Consiliului Europei ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)). Nu obligă Curtea. Pentru mai multe informații, a se vedea referințele cu privire la drepturile de autor de la sfârșitul prezentului document.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour Européenne des Droits de l'Homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Notă informativă privind jurisprudența Curții nr. 116

Februarie 2009

---

## ***Andrejeva c. Letoniei - 55707/00***

Hotărâre 18.2.2009 [MC]

### **Articolul 14**

#### **Discriminare**

Refuzul de a lua în considerare perioada de activitate a reclamantei efectuată în timpul fostei URSS pentru calcularea pensiei pe motiv că aceasta nu poseda naționalitatea letonă: *încălcare*

*În fapt:* Reclamanta a intrat pe teritoriul leton în 1954, la vârsta de 12 ani, când această țară făcea parte din Uniunea Sovietică. De atunci, aceasta a locuit în permanență pe teritoriul acestei țări. Înainte, reclamanta era cetățeană a fostei URSS, în prezent reclamanta deține statutul de rezident permanent ne-cetățean. În 1966, aceasta a început să lucreze într-o uzină de reciclare a complexului chimic din Olaine, care în acea perioadă era o instituție de stat, subordonată Ministerului Industriei Chimice și se găsea pe teritoriul la ceea ce a fost odată URSS și care a devenit ulterior teritoriu leton. Până în 1981, reclamanta a lucrat într-o întreprindere de stat care avea sediul principal la Kiev. După aceea, aceasta a trecut sub autoritatea unei alte entități a aceleași întreprinderi, a cărui sediu era la Moscova. Deși salariul său îi era achitat prin viramente bancare, efectuate mai întâi din Kiev și apoi din Moscova, aceste schimbări de repartiție nu au provocat modificări importante asupra condițiilor de muncă deoarece reclamanta continua să-și exercite funcțiile în cadrul aceleași uzine de reciclare. Ca urmare a declarației de independență a Letoniei în noiembrie 1990, reclamanta a fost plasată în subordinea directă a conducerii uzinei. În momentul ieșirii la pensie, în 1997, reclamanta a solicitat direcției de asigurări sociale, să-i calculeze valoarea pensiei. Direcția a informat-o că în conformitate cu dispozițiile tranzitorii din Legea privind pensiile de stat, pentru străini și/sau apatrizi, care își aveau domiciliul în Letonia la 1 ianuarie 1991, putea fi luată în considerare pentru calcularea pensiei doar perioada în care persoana a lucrat în Letonia. Astfel, deoarece în perioada de 1 ianuarie 1973 până la 21 noiembrie 1991, reclamanta a fost angajată de organisme situate la Kiev și Moscova, direcția i-a calculat pensia luând în calcul numai anii de activitate anteriori și posteriori acestei perioade. În consecință, suma lunară alocată reclamantei s-a ridicat la numai 20

lats (LVL), (aproximativ 35 EUR). Reclamanta a contestat această decizie în fața instanțelor administrative și judiciare. În final, recursul în anulare, depus de către procuror în fața completului Curții Supreme și examinat în ședință publică la 6 octombrie 1999, a fost respins. Completul a confirmat concluziile tribunalului și a instanței de apel, potrivit cărora, perioada în care reclamanta a fost angajată de întreprinderi situate în Ucraina și Rusia, nu poate fi luată în considerare la calcularea pensiei acesteia. În plus, acesta a concluzionat că deoarece angajatorii în cauză nu au achitat niciodată taxe în Letonia, nu există niciun motiv ca reclamanta să beneficieze de regimul leton de protecție socială. Deoarece aceasta nu a putut participa la ședința din 6 octombrie 1999, care a început mai devreme decât ora indicată, reclamanta a solicitat reexaminarea cauzei, cerere care a fost respinsă. În februarie 2000, reclamanta a fost informată că începând cu 1 noiembrie 1999, ca urmare a aplicării acordului încheiat între Letonia și Ucraina, pensia acesteia a fost recalculată, luându-se în considerare perioada în care lucrase pentru angajatori din Ucraina.

*În drept:* Articolul 14 coroborat cu articolul 1 din Protocolul nr.1 – În ceea ce privește aplicabilitatea articolului 1 din Protocolul nr. 1, Guvernul acordă o importanță deosebită diferenței dintre, pe de o parte, pensiile sovietice plătite de către stat din fondurile bugetare comune după principiul solidarității și, pe de altă parte, sistemul progresiv instituit începând cu 1991 și alimentat din contribuțiile individuale ale fiecărui beneficiar în parte. În această privință, Curtea reamintește că din moment ce un stat a optat pentru instituirea unui sistem de pensii, drepturile și interesele individuale ce decurg de aici cad sub incidența articolului 1 din Protocolul nr. 1, independent de plata contribuțiilor și de modul de aprovizionare a fondului de pensii. În plus, din moment ce un stat decide din inițiativă proprie să achite particularilor pensii pentru munca efectuată în afara teritoriului său, creând astfel o bază legală suficient de clară în dreptul său intern, dreptul prezumat de a beneficia de o astfel de prestație intră sub incidența articolului 1 din Protocolul nr.1. În cazul reclamantei, dispozițiile tranzitorii din Legea privind pensiile de stat, creează dreptul de a percepe pensie pentru perioada de activitate desfășurată înainte de 1991 pe teritoriul fostei URSS independent de plata unor contribuții, dar rezervă acest drept resortisanților letoni. Astfel, reclamantei i s-a refuzat beneficiul prestației în cauză doar din cauza că nu are cetățenie letonă. Rezultă că interesele patrimoniale ale reclamantei intră în câmpul de aplicare al articolului 1 din Protocolul nr.1.

Asupra fondului, Curtea reamintește că din moment ce reclamantul a stabilit existența unei diferențe de tratament, aparține Guvernului să demonstreze că această diferență este justificată. În cazul reclamantei, diferența de tratament viza cel puțin un scop legitim compatibil cu obiectivele generale ale Convenției și anume, protecția sistemului economic al țării. Examinând în continuare proporționalitatea mijloacelor utilizate pentru atingerea scopului legitim, Curtea observă că refuzul autorităților naționale de a lua în considerare perioada în care reclamanta a activat „în afara teritoriului leton” se bazează doar pe naționalitatea sa. Părțile sunt de acord că un cetățean leton aflat în aceeași situație ca și reclamanta, adică care a lucrat în aceeași întreprindere și în aceeași perioadă, ar fi primit partea contestată din valoarea pensiei și că dacă reclamanta devenea letonă prin naturalizare, ea și-ar primi automat pensia pentru întreaga activitate profesională. Or, doar niște considerații foarte puternice pot face Curtea să considere ca fiind compatibilă cu Convenția o diferență de tratament bazată exclusiv pe naționalitate; și în speță, nu există asemenea considerații. În primul rând, nu a fost stabilit și nici măcar nu s-a pretins că reclamanta n-ar îndeplini celelalte condiții legale pentru a beneficia de acoperirea completă a anilor de muncă. Deci, aceasta se găsește într-o situație analogă din punct de vedere obiectiv cu acele persoane care au avut o carieră profesională identică sau similară dar care, după 1991 au fost recunoscute ca cetățeni letoni. În al doilea

rând, nimic nu indică că în perioada sovietică ar fi existat o diferență oarecare, în materie de pensii, între resortisanții fostei URSS. În sfârșit, Curtea notează că reclamanta nu dispune în prezent de nicio naționalitate, dar beneficiază de statutul de „rezident permanent ne-cetățean” a Letoniei, singurul stat cu care are o legătură juridică stabilă și, prin urmare, este unicul stat, care, din punct de vedere obiectiv, își poate asuma responsabilitatea pentru tot ceea ce ține de securitatea socială. În aceste circumstanțe, argumentele invocate de Guvern nu sunt suficiente pentru a convinge Curtea, de existența, în speță, a unui „raport rezonabil de proporționalitate” care să facă distincția criticată conformă exigențelor articolului 14 din Convenție. În pofida argumentului Guvernului, potrivit căruia, luarea în considerare a perioadei de activitate ține, în esență, de domeniul acordurilor bilaterale în materie de securitate socială, Curtea reamintește că ratificând Convenția, Letonia s-a angajat să recunoască „tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția sa” drepturile și libertățile garantate de Convenție. În consecință, guvernul leton nu se poate exonera de responsabilitatea ce-i revine în temeiul articolului 14 pe motiv că nu avea încheiate acorduri interstatuale în materie de securitate socială cu Ucraina și Rusia. De asemenea, Curtea nu poate accepta argumentul Guvernului conform căruia ar fi suficient ca reclamanta să obțină cetățenia letonă pentru a obține pensia integrală. De fapt, interzicerea discriminării consacrată la articolul 14, nu-și are sensul decât dacă situația personală a reclamantului este luată în considerare ca atare.

*Concluzie:* violare (șaisprezece voturi contra unu).

Articolul 6 - Curtea observă că recursul în anulare nu a fost depus de reclamantă însăși sau de avocatul acesteia, ci de procurorul de pe lângă Curtea Regională din Riga. Potrivit Guvernului, poziția favorabilă a parchetului ar fi exonerat completul de obligația de a i da reclamantei posibilitatea de a asista la ședință. Curtea nu este convinsă de acest argument și observă că nu reiese din dosar că potrivit dreptul leton procurorul poate trece drept reprezentantul unei părți sau se poate substitui acesteia în proces. Reclamanta este parte la un proces administrativ, intentat la cererea ei. Prin urmare, în calitate de actor principal în acest proces, aceasta trebuia să beneficieze de toate garanțiile ce decurg din principiul contradictorialității. Faptul că recursul în anulare a fost formulat de către Ministerul Public nu a diminuat cu nimic dreptul reclamantei de a fi prezentă la examinarea cauzei sale, drept pe care nu l-a putut exercita atunci când ea dorea acest lucru.

*Concluzie:* violare (unanimitate).

Articolul 41 – 5 000 EUR pentru ansamblul prejudiciilor.

---

© **Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012**

Limbile oficiale ale Curții Europene a Drepturilor Omului sunt engleza și franceza. Această traducere a fost realizată cu sprijinul Fondului fiduciar pentru drepturile omului al Consiliului Europei ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)). Nu obligă Curtea, care, de altfel, nu își asumă răspunderea pentru calitatea acesteia. Traducerea poate fi descărcată din baza de date HUDOC a Curții Europene a Drepturilor Omului (<http://hudoc.echr.coe.int>) sau din oricare altă bază de date în care Curtea a făcut această traducere disponibilă. Poate fi reproducă în scop necomercial, cu condiția ca titlul cauzei să fie citat în întregime, împreună cu referirea la dreptul de autor menționat anterior la Fondul fiduciar pentru drepturile omului. Dacă intenționați să utilizați vreun fragment din această traducere în scop comercial, vă rugăm să contactați [publishing@echr.coe.int](mailto:publishing@echr.coe.int).

© **Council of Europe/ European Court of Human Rights, 2012**

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has share it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact [publishing@echr.coe.int](mailto:publishing@echr.coe.int).

© **Conseil de l'Europe/ Cour Européenne des Droits de l'Homme, 2012**

Les langues officielles de la Cour Européenne des Droits de l'Homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe ([www.coe.int/humanrightstrustfund](http://www.coe.int/humanrightstrustfund)). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>) où de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: [publishing@echr.coe.int](mailto:publishing@echr.coe.int).